

COBISS[®]

Kooperativni online bibliografski sistem i servisi

Upravljanje sistemom COBISS

***Uputstva za instalaciju i upotrebu
COBISS/Connect***

V3.0

NAM-NA-5-XX

Institut informacijskih znanosti, Maribor, Slovenija

IZUM[®]

© IZUM, 2015.

COBISS, COMARC, COBIB, COLIB, IZUM su zaštitni znaci u posedu javnog zavoda IZUM.

SADRŽAJ

1	Uvod	1
2	Instalacija programa COBISS/Connect.....	1
2.1	Sistemske zahteve.....	1
2.2	Instalacija programa	2
2.3	Pokretanje programa i odjava iz programa	2
2.3.1	Početak rada.....	2
2.3.2	Kraj rada	4
2.4	Deinstalacija programa.....	4
3	Programski prozor	5
3.1	Naslovni red	6
3.2	Red menija	6
3.2.1	Povezivanje.....	6
3.2.1.1	Veze	7
3.2.1.2	Serverski ključevi	9
3.2.1.3	Ključevi klijenta	9
3.2.1.4	Izlaz	10
3.2.2	Podešavanja	10
3.2.2.1	Opšte.....	10
3.2.2.2	Red sa alatima.....	10
3.2.2.3	Raspored tipki.....	12
3.2.2.4	Podešavanje štampača	15
3.2.3	Pribor	17
3.2.3.1	Virtualna tastatura.....	17
3.2.3.2	Dijakritički znaci	17
3.2.3.3	Iz Worda u COBISS	17
3.2.4	Multimedijska građa	18
3.2.4.1	Serveri.....	18
3.2.4.2	Prenos multimedijske građe.....	18
3.2.4.3	Serverski sertifikati.....	19
3.2.5	Pomoć	19
3.3	Red sa alatima	19
3.4	Jezičak veze.....	21
3.5	Statusni red.....	22

SADRŽAJ SLIKA

Slika 1: Portal Obrazovanje	2
Slika 2: Prozor Dodavanje veze – COBISS/Connect.....	3
Slika 3: Osnovni prozor programa	5
Slika 4: Potvrda ključa	7
Slika 5: Prilagođavanje reda sa alatima	11
Slika 6: Podrazumevano podešavanje tastature	13
Slika 7: Raspored tipki na PC tastaturi i VT tastaturi	14

1 Uvod

Program *COBISS/Connect* je terminalski emulator koji je razvijen na osnovu Java tehnologije i namenjen je za upotrebu programske opreme *COBISS2*.

Pored sistemskih zahteva za upotrebu programa *COBISS/Connect*, dokument opisuje instalaciju i deinstalaciju programa, kao i njegov izgled. Opisan je i postupak prvog pokretanja programa, kao i postupak uspostavljanja veze sa programskom opremom *COBISS2*. Predstavljene su i metode koje možemo da izaberemo u redu sa alatima.

2 Instalacija programa COBISS/Connect

U ovom poglavlju opisani su sistemski zahtevi, postupak instalacije programa *COBISS/Connect*, pokretanje programa, odjavljivanje iz programa i postupak deinstalacije programa.

Potpoglavlja:

- Sistemski zahtevi
- Instalacija programa
- Pokretanje programa i odjava iz programa
- Deinstalacija programa

2.1 Sistemski zahtevi


COBISS/Connect možemo upotrebljavati na personalnom računaru u okruženjima Microsoft Windows i Linux/UNIX. Za rad programa potrebna je instalacija okruženja Java sa aplikacijom Java Web Start (JWS). Zadnja verzija aplikacije vam je na raspolaganju na web adresi www.java.com.

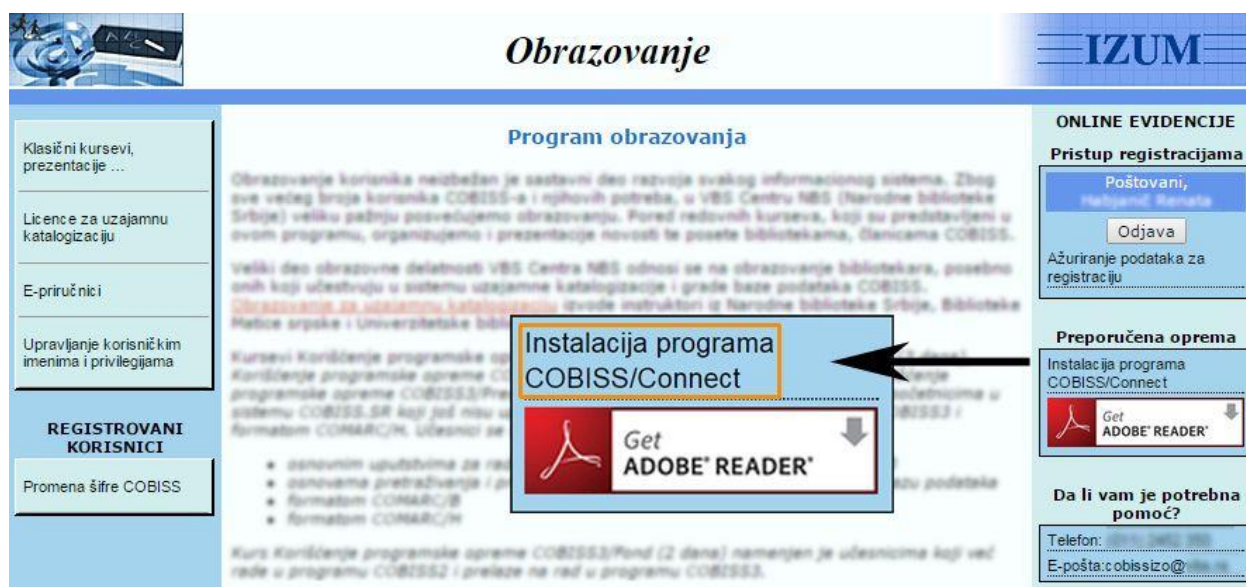
Minimalna zahtevana mašinska i programska oprema:

- personalni ili prenosivi računar, brzina procesora 1 GHz, memorija 512 MB RAM
- pristup internetu
- operativni sistem Windows XP, Vista i Windows 7, kao i 32-bitni ili 64-bitni sistem
- operativni sistemi Linux Ubuntu/Fedora/OpenSuse
- Java VM

U operacionom sistemu, tastatura mora da ima podrzumevanu vrednost: lokalni jezik.

2.2 Instalacija programa

COBISS/Connect prvi put instaliramo na svoj računar tako što na portalu *Obrazovanje*, u delu "Preporučena oprema", izaberemo link *Instalacija programa COBISS/Connect (Slika 1)*. Na radnoj površini napravi se prečica za pokretanje programa (ikona .




Slika 1: Portal Obrazovanje

Upozorenje: Ukoliko koristite web pretraživač *Internet Explorer*, može da se pojavi upozorenje pre početka instalacije programa. Kliknemo na upozorenje, izaberemo *Download File...* i potom ponovo kliknemo na link *Instalacija programa COBISS/Connect*. Ukoliko upotrebljavate pretraživač *Mozilla Firefox*, pre instalacije može da se otvori prozor **Opening cc3.jnlp**, u kome kod "Open with" označimo okvir za potvrđivanje i iz padajućeg spiska izaberemo *Java (TM) Web Start Launcher (default)*.

2.3 Pokretanje programa i odjava iz programa


2.3.1 Početak rada

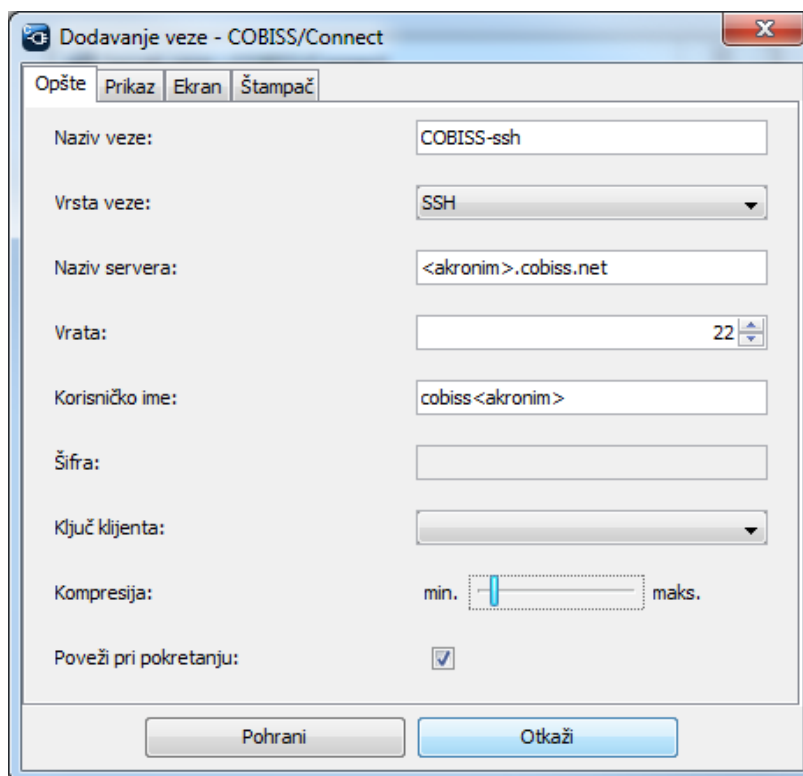
Kada na radnoj površini dvoklikom na ikonu  izaberemo prečicu za pokretanje programa COBISS/Connect, pri prvom pokretanju programa otvara se prozor **Dodavanje veze – COBISS/Connect (Slika 2)**.

Upozorenje: Ukoliko se prozor **Dodavanje veze – COBISS/Connect** ne otvori, u redu menija izaberemo metodu **Povezivanje / Veze**. Otvara se prozor **Spisak veza – COBISS/Connect**, u kome dodamo novu vezu klikom na dugme **Dodaj**.


Upišemo podatke za uspostavljanje prve veze sa programskom opremom *COBISS2*. Podatke uređujemo na jezičku **Opšte**:

- Kod "Naziv veze" upišemo proizvoljni naziv veze.
- od "Vrsta veze" izaberemo vrednost iz padajućeg spiska.
Na raspolaganju su dve vrste veza: sigurna veza *SSH* i veza *Telnet*, ukoliko server ne podržava sigurnu vezu *SSH*. Svi serveri *COBISS2* podržavaju vezu *SSH*, koja je neophodna zbog čuvanja ličnih podataka.
- Kod "Naziv servera" upišemo naziv servera u obliku *<akronim>.cobiss.net* (npr. *sikce.cobiss.net*).
- Kod "Vrata" se s obzirom na vrstu veze automatski odredi vrednost koju ne menjamo.
- Kod "Korisničko ime" za vezu *SSH* upišemo ime u obliku *cobiss<akronim>*.
Upozorenje: *Ukoliko akronim biblioteke počinje slovom "s", to slovo izostavimo prilikom navođenja korisničkog imena (npr: cobissikce). Za vezu Telnet korisničko ime ne može da se upiše.*
- Kod "Šifra" unos nije moguć ako korisničko ime koje smo upisali počinje sa *cobiss*.
Upozorenje: *Za vezu Telnet šifra ne može da se upiše.*
- Kod "Ključ klijenta" podatak se upiše automatski.
- Kod "Kompresija" možemo da ubrzamo prenos podataka, ako slajder pomerimo u desno.
- Označimo okvir za potvrđivanje kod "Poveži pri pokretanju", ukoliko želimo da se prilikom sledeće prijave u *COBISS/Connect* veza sa programskom opremom *COBISS2* automatski uspostavi.


Podatke pohranimo, tako što kliknemo na dugme **Pohrani**. Ako podatke ne želimo da pohranimo, kliknemo na dugme **Otkazi** ili na ikonu .



Slika 2: Prozor Dodavanje veze – COBISS/Connect

Prilikom svakog sledećeg pokretanja programa *COBISS/Connect* otvara se osnovni prozor nakon dvoklika na prečicu na radnoj površini. Ako smo označili okvir za potvrđivanje kod "Poveži pri pokretanju", veza sa programskom opremom *COBISS2* se automatski uspostavi, a ako ga nismo označili, vezu uspostavimo tako što kliknemo na ikonu  u redu sa alatima (v. pogl. 3.3) ili izaberemo metodu **Povezivanje / Veze** (v. pogl. 3.2.1.1).

2.3.2 Kraj rada

Kada želimo da završimo rad u programu *COBISS/Connect*, zatvorimo prozor klikom na ikonu  u naslovnom redu ili u meniju **Povezivanje** izaberemo metodu **Izlaz**. Otvara se prozor za poruke sa pitanjem "Da li zaista želite da zatvorite aplikaciju?", što potvrdimo klikom na dugme **Da**.






2.4 Deinstalacija programa

Program *COBISS/Connect* se mora deinstalirati u skladu sa standardnim postupkom deinstalacije Java programskih aplikacija.

Upozorenje: *Ako sa radne površine samo izbrišemo prečicu, a da pri tom ne deinstaliramo program, nova prečica se neće pojaviti prilikom ponovne instalacije.*

Java programske aplikacije, koje su instalirane na personalni računar, vide se u prozoru **Java Cache Viewer**.

Postupak za deinstalaciju programa:

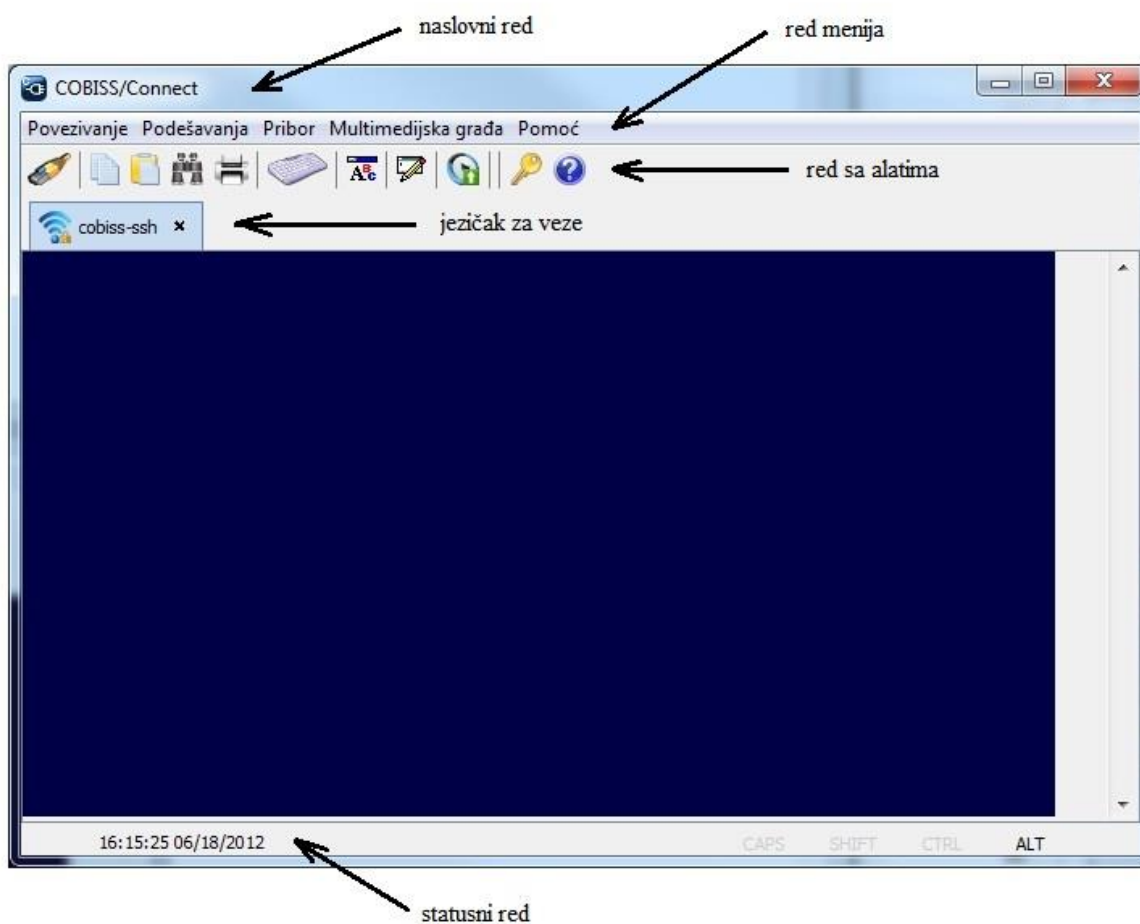
1. Otvorimo kontrolnu tablu (**Control Panel**) i izaberemo **Java**.
Otvori se prozor **Java Control Panel**.
2. Na jezičku **General** u delu prozora **Temporary Internet Files** kliknemo na dugme **View...**
Otvori se prozor **Java Cache Viewer**.
3. Ako želimo da deinstaliramo samo program, označimo aplikaciju  **COBISS Connect** i u redu sa alatima izaberemo ikonu  (**Remove selected items**) ili na tastaturi pritisnemo <Delete>. Prilikom nove instalacije programa nije potrebno ponovo stvarati i prilagođavati veze i druga podešavanja jer se pohrane.
4. Za potpunu deinstalaciju programa označimo i aplikaciju  **COBISS Connect – podrazumevana podešavanja** i u redu sa alatima izaberemo ikonu  (**Remove selected items**) ili na tastaturi pritisnemo <Delete>.
5. Kliknemo na dugme **Close** ili na ikonu  da bismo izašli iz prozora **Java Cache Viewer**.

3 Programski prozor

U osnovnom prozoru programa *COBISS/Connect* (Slika 3) povežemo se sa programskom opremom *COBISS2*.

Elementi programskog prozora su:

- naslovni red
- red menija
- red sa alatima
- jezičak za veze
- statusni red



Slika 3: Osnovni prozor programa


3.1 Naslovni red

Naslovni red se nalazi na gornjoj ivici prozora. U njemu je nacrtana ikona programa *COBISS/Connect* i napisan njegov naziv.

3.2 Red menija


Red menija se nalazi ispod naslovnog reda i sastoji se iz pet menija. Svaki od njih sadrži više metoda pomoću kojih izvodimo određene funkcije. Metode biramo iz padajućeg spiska.

Sadržaj reda menija se ne menija.

Meni **Povezivanje** uključuje metode za povezivanje, dodavanje, uređivanje i brisanje veza; dodavanje serverskih ključeva i ključeva klijenta, kao i odjavljivanje iz programa. Metodu **Veze**, koja omogućuje pristup do spiska veza, možemo da izaberemo i tako što kliknemo na ikonu  u redu sa alatima.

Meni **Podešavanja** uključuje metode koje omogućuju uređivanje opštih podešavanja i podešavanja reda sa alatima, tastature i štampača.

Meni **Pribor** uključuje metode koje omogućuju ubacivanje znakova pomoću virtualne tastature, unos slova sa dijakritičkim znacima i drugih posebnih znakova, kao i prenos teksta koji sadrži određene znake iz editora teksta Word u programsku opremu *COBISS2*. Ove metode mogu da se izvode i upotrebom ikona u redu sa alatima.

Meni **Multimedijska građa** uključuje metode koje omogućuju prenos multimedijalnih sadržaja. Metoda za prenos multimedijske građe može da se izvodi i pomoću ikone  u redu sa alatima.

Meni **Pomoć** uključuje metode koje omogućavaju pristup uputstvima za instalaciju i korišćenje programa *COBISS/Connect*, određivanje nove COBISS šifre preko portala *Obrazovanje* i pristup do prozora sa informacijama o programu *COBISS/Connect*.

Grupe metoda međusobno su odvojene crtom. Nazivi metoda koje trenutno ne možemo da izaberemo obojeni su sivo.

3.2.1 Povezivanje

Metode u meniju **Povezivanje** opisane su u potpoglavljima:

- Veze
- Serverski ključevi
- Ključevi klijenta
- Izlaz

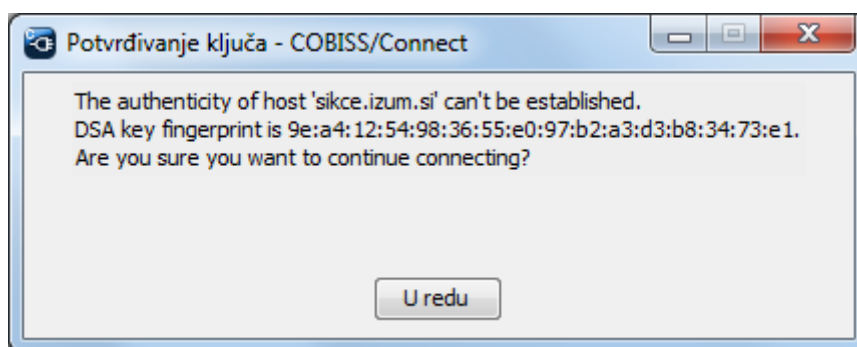
3.2.1.1 Veze

Izborom metode **Povezivanje / Veze** otvara se prozor **Spisak veza – COBISS/Connect**, gde možemo da uspostavimo vezu, dodamo novu vezu, uredimo podešavanja postojeće veze ili uklonimo označenu vezu.

Ako se prilikom pokretanja programa *COBISS/Connect* veza sa programskom opremom *COBISS2* ne uspostavi automatski, vezu uspostavljamo na sledeći način:

1. U prozoru **Spisak veza – COBISS/Connect** označimo vezu i kliknemo na dugme **Poveži**.

Upozorenje: *Pri prvoj prijavi sigurna veza SSH zahteva potvrdu ključa koji predlaže server (Slika 4).*




Slika 4: Potvrda ključa

2. Kreira se jezičak sa nazivom veze. Otvori se prozor za prijavu u segmente *COBISS2*.
3. Prijavimo se pomoću korisničkog imena i šifre koje upotrebljavamo za prijavu u segmente *COBISS2*.

Upozorenje: *Ukoliko u postupku prijave nismo dovoljno brzi, veza se prekida i ispisuje se programska poruka.*

Kada želimo da završimo sa radom, prekinemo sesiju.

1. U osnovnom meniju programske opreme *COBISS2* kod "Izbor" upišemo 9.
Tada se pojavi prozor za poruke s obaveštenjem da je sesija bila prekinuta.
2. Kliknemo na dugme **U redu** ili na ikonu .

Novu vezu dodamo klikom na dugme **Dodaj**. Otvori se prozor **Dodavanje veze – COBISS/Connect** gde unosimo podatke na četiri jezička:

- Jezičak **Opšte**
Vrednosti koje upišemo ili izaberemo iz padajućeg spiska za svaki atribut tog jezička opisane su u poglavlju 2.3.1.
- Jezičak **Prikaz**
Omogućuje promenu boje pozadine u prozoru za prijavu u programsku opremu *COBISS2* i teksta koji se ispiše u tom prozoru.

U levom delu prozora kod "Elementi ekrana" izaberemo element koji želimo da uredimo i kliknemo na dugme **Boja pozadine** ili na dugme **Boja teksta**.

Otvori se prozor **Izbor boja – COBISS/Connect** gde uređujemo podatke na tri jezička. U gornjem delu prozora svakog jezička je deo za izbor i podešavanje boje. Kod "Prethodni pregled" u donjem delu prozora možemo da upoređujemo izabranu boju sa bojom koja je trenutno u upotrebi.

- Na jezičku **Paleta Swatches** podesimo boju pozadine ekranskog prozora i boju teksta koji se ispiše u ovom prozoru. Pomoću miša iz palete boja izaberemo boju koja u prozoru desno gore ispuni polje kod "Poslednji".
- Na jezičku **HSB** odredimo nijansu, zasićenje ili svetlost boje, što možemo da označimo mišem u prozoru sa bojama ili da podesimo slajder na paleti sa bojama ili da izaberemo vrednosti kod "Nijansa", "Zasićenje" i "Svetlost". S obzirom na izabrane vrednosti, menjaju se podešavanja kod "Crvena", "Zelena", "Plava".
- Na jezičku **RGB** pomeranjem slajdera kod "Crvena", "Zelena" i "Plava" podešavamo vrednosti ove tri osnovne boje.

Podešavanje boje pozadine i teksta potvrdimo klikom na dugme **U redu**.

- **Jezičak Ekran**

- Kod "Broj redova" odredimo koliko redova se prikazuje na ekranu. Podrazumevana vrednost je 24, ali možemo da je promenimo.

Upozorenje: Prilikom izbora broja redova moramo da budemo pažljivi, jer ne postoji programsko ograničenje i prikaz na ekranu može da se izopači zbog neodgovarajuće vrednosti.

- Kod "Broj stubaca" uređujemo broj znakova u redu, odnosno u stupcu ispisa. Podrazumevana vrednost je 80, ali možemo da je promenimo na 132.
- Kod "Broj redova istorije" podesimo broj redova za prikaz događaja u okviru jedne sesije. Događaje možemo da pregledamo pomeranjem slajdera na levoj strani srednjeg dela prozora. Možemo da ih označimo, kopiramo i prenesemo u obliku teksta u druge programe (NotePad, Word ...). Podrazumevana vrednost je 1.000, a možemo da je povećamo do 10.000 redova.
- Označavanjem okvira za potvrđivanje kod "Pokaži kursor" omogućujemo prikaz kursora.
- Ako označimo okvir za potvrđivanje kod "Glatko pomeranje", podaci na ekranu se pokazuju neprekinjeno.


- **Jezičak Štampač**

- Kod "Štampač" izaberemo štampač iz padajućeg spiska.

Omogućen je izbor različitih štampača za svaku vezu.

*Upozorenje: Ukoliko nije potrebno podešavati različite štampače za svaku vezu, štampač odredimo metodom **Podešavanja / Podešavanje štampača** u prozoru **Podešavanje štampača – COBISS/Connect** na jezičku **Aplikacijsko štampanje** (v. pogl. 3.2.2.4).*

Skup preporučene opreme koju podržava programska oprema COBISS možemo naći na pristupnoj strani vašeg sistema COBISS.Net, pod linkom "Preporučena oprema – uvod".

Podatke pohranimo, tako što kliknemo na dugme **Pohrani**. Ako podatke ne želimo da pohranimo, kliknemo na dugme **Otkazi** ili na ikonu .

Upozorenje: *Svaku vezu možemo više puta da upotrebimo i tako ostvarimo novu sesiju. Za povezivanje na isti server ne treba dodavati novu vezu.*

Vezu uređujemo klikom na dugme **Uredi**, uklonimo klikom na dugme **Izbriši**.

Prozor **Spisak veza – COBISS/Connect** zatvorimo klikom na dugme **Zatvori** ili na ikonu .

3.2.1.2 Serverski ključevi

Serverski ključ je potreban za uspostavljanje sigurne veze SSH.

Izborom metode **Povezivanje / Serverski ključevi** otvara se prozor **Serverski ključevi SSH – COBISS/Connect** sa spiskom serverskih ključeva koji su potrebni za sigurnu vezu SSH. Serverski ključ je naziv servera određene veze koji je upisan kod "Naziv servera" u prozoru podataka o vezi (v. pogl. 2.3.1).

Serverski ključ se dodaje u spisak serverskih ključeva automatski kada prvi put uspostavimo sigurnu vezu SSH. Ako je takav serverski ključ već na spisku zato što je dodan prilikom uspostavljanja druge veze sa istim serverom, program ga ne dodaje ponovo.

Serverski ključ uklonimo tako što ga označimo i kliknemo na dugme **Odstrani serverski ključ**. Serverske ključeve ne uklanjamo ako za to nemamo posebne razloge.

U donjem delu prozora je kod "Algoritam" podatak o algoritmu ključa, a kod "Ključ" alfanumerička vrednost ključa. Podaci se upišu programski i ne možemo da ih menjamo.

Prozor **Serverski ključevi SSH – COBISS/Connect** zatvorimo klikom na dugme **Zatvori** ili na ikonu .

3.2.1.3 Ključevi klijenta

Metoda omogućuje upotrebu sopstvenog ključa za uspostavljanje sigurne veze SSH.

Izborom metode **Povezivanje / Ključevi klijenta** otvara se prozor **Ključevi klijenta SSH – COBISS/Connect** gde dodajemo ključ koji čuvamo na svom računaru. Pristup osiguravamo šifrom.

Ključ dodajemo tako što kliknemo na dugme **Uvezi**. Otvori se prozor **Uvoz ključa – COBISS/Connect** gde upišemo podatke o ključu:

- Kod "Naziv ključa" upišemo naziv ključa koji želimo da uvezemo.
- Kod "Datoteka ključa" potražimo datoteku u kojoj imamo pohranjene podatke o ključu.
- Kod "Šifra za datoteku" unesemo šifru kojom osiguravamo pristup do datoteke.
- Pohranimo podatke.

Ako želimo da odstranimo ključ, kliknemo na dugme **Odstrani**.

Prozor **Ključevi klijenta SSH – COBISS/Connect** zatvorimo klikom na dugme **Zatvori** ili na ikonu .

3.2.1.4 Izlaz

Kada želimo da završimo sa radom u programu *COBISS/Connect*, izaberemo metodu **Povezivanje / Izlaz** (v. pogl. 2.3.2).

3.2.2 Podešavanja


Metode u meniju Podešavanja opisane su u potpoglavljima:

- Opšte
- Red sa alatima
- Raspored tipki
- Podešavanje štampača

3.2.2.1 Opšte

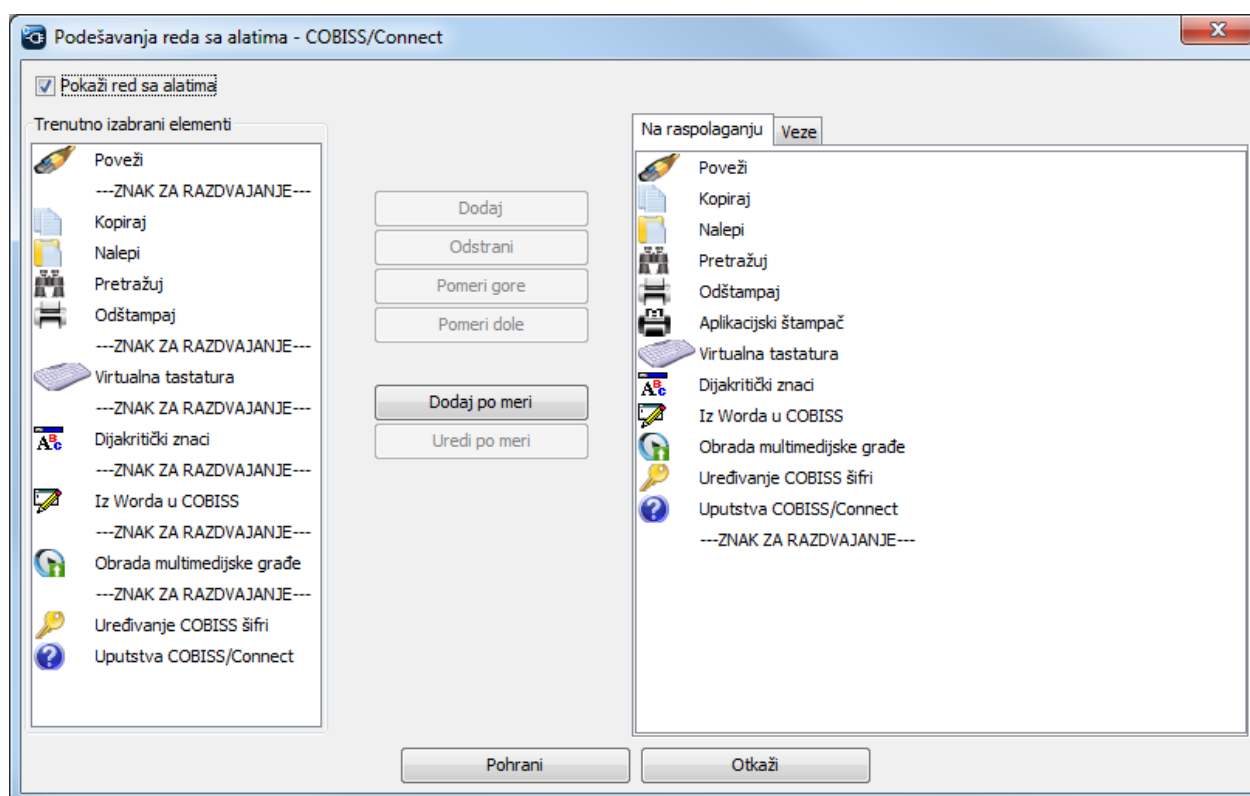
Izborom metode **Podešavanja / Opšte** otvara se prozor **Opšta podešavanja – COBISS/Connect**, gde uređujemo opšte podatke o osnovnom prozoru programa.

- U gornjem delu prozora iz padajućeg spiska izaberemo jezik.
- U donjem delu prozora označimo okvire za potvrđivanje kod "Pokaži potvrdu za zatvaranje" i "Obnovi zadnju sesiju".

Podatke pohranimo, tako što kliknemo na dugme **Pohrani**. Ako podatke ne želimo da pohranimo, kliknemo na dugme **Otkazi** ili na ikonu .

3.2.2.2 Red sa alatima

Izborom metode **Podešavanja / Red sa alatima** otvara se prozor **Podešavanja reda sa alatima – COBISS/Connect**, koji omogućuje prilagođavanje reda sa alatima (*Slika 5*).



Slika 5: Prilagodavanje reda sa alatima

Ukoliko želimo da je red sa alatima prikazan u osnovnom prozoru programa *COBISS/Connect*, ispod naslovnog reda prozora označimo okvir za potvrđivanje kod "Pokaži red sa alatima".

U desnom delu prozora su dva jezička:

- Na jezičku **Na raspolaganju** je spisak ikona za sve često upotrebljavane metode.
- Na jezičku **Veze** nalaze se sve veze koje smo dodali (v. pogl. 3.2.1.1) i koje su u prozoru **Spisak veza – COBISS/Connect**.

U prozoru na levoj strani su trenutno izabrane ikone koje se nalaze u redu sa alatima osnovnog prozora i omogućuju brzi pristup do često upotrebljivanih metoda i veza.


Između prozora je dugmad za prilagodavanje reda sa alatima:

- Ako kliknemo na dugme **Dodaj**, ikonu iz prozora na desnoj strani dodamo u trenutno izabrane ikone.
- Pomoću dugmeta **Odstrani** uklanjamo ikonu iz prozora trenutno izabranih ikona.
- Pomoću dugmadi **Pomeri gore** i **Pomeri dole** menjamo redosled trenutno izabranih ikona.
- Dugmetom **Dodaj po meri** otvara se prozor **Dodavanje elementa reda sa alatima – COBISS/Connect**, koji omogućuje oblikovanje sopstvenog elementa u redu sa alatima:
 - Kod "Naziv" upišemo naziv elementa.
 - Kod "Savet na ekranu" upišemo dodatno pojašnjenje o elementu koje se prikazuje ako pokazivač miša zadržimo nekoliko trenutaka na elementu u redu sa alatima.

- Ukoliko kliknemo na polje kod "Ikona", otvara se prozor **Izbor ikone – COBISS/Connect**. Ikona koju označimo mišem prenosi se u polje.
- Ukoliko želimo da se u redu sa alatima prikaže naziv elementa koji smo upisali kod "Naziv", označimo okvir za potvrđivanje kod "Prikaži naziv".
- Ukoliko želimo da se u redu sa alatima prikaže ikona za element, koju smo izabrali kod "Ikona", označimo okvir za potvrđivanje kod "Prikaži ikonu".
- Kod "Vrsta" iz padajućeg spiska izaberemo jednu od tri ponuđene vrednosti: *Otvori URL*, *Pokreni aplikaciju* ili *Otvori datoteku*.
- Imajući u vidu izabranu vrednost kod "Opcije" upišemo URL adresu, naziv aplikacije ili potražimo datoteku, tako što kliknemo na dugme **Potraži datoteku**.
- Pohranimo podatke.

Ukoliko želimo samo da promenimo podešavanja elementa reda sa alatima koje smo dodali, označimo ga u prozoru "Trenutno izabrani" i kliknemo na dugme **Uredi po meri**. Otvori se prozor **Uređivanje elementa reda sa alatima – COBISS/Connect**, gde uredimo podešavanja.

- Za odvajanje ikona za brzi pristup do često upotrebljivanih metoda od ikona za veze, izaberemo ---ZNAK ZA RAZDVAJANJE---. Ukoliko želimo da rasporedimo ikonu u redu sa alatima u drugi red, izaberemo ---NOVI RED---.

Podatke pohranimo, tako što kliknemo na dugme **Pohrani**. Ako podatke ne želimo da pohranimo, kliknemo na dugme **Otkazi** ili na ikonu .

3.2.2.3 Raspored tipki

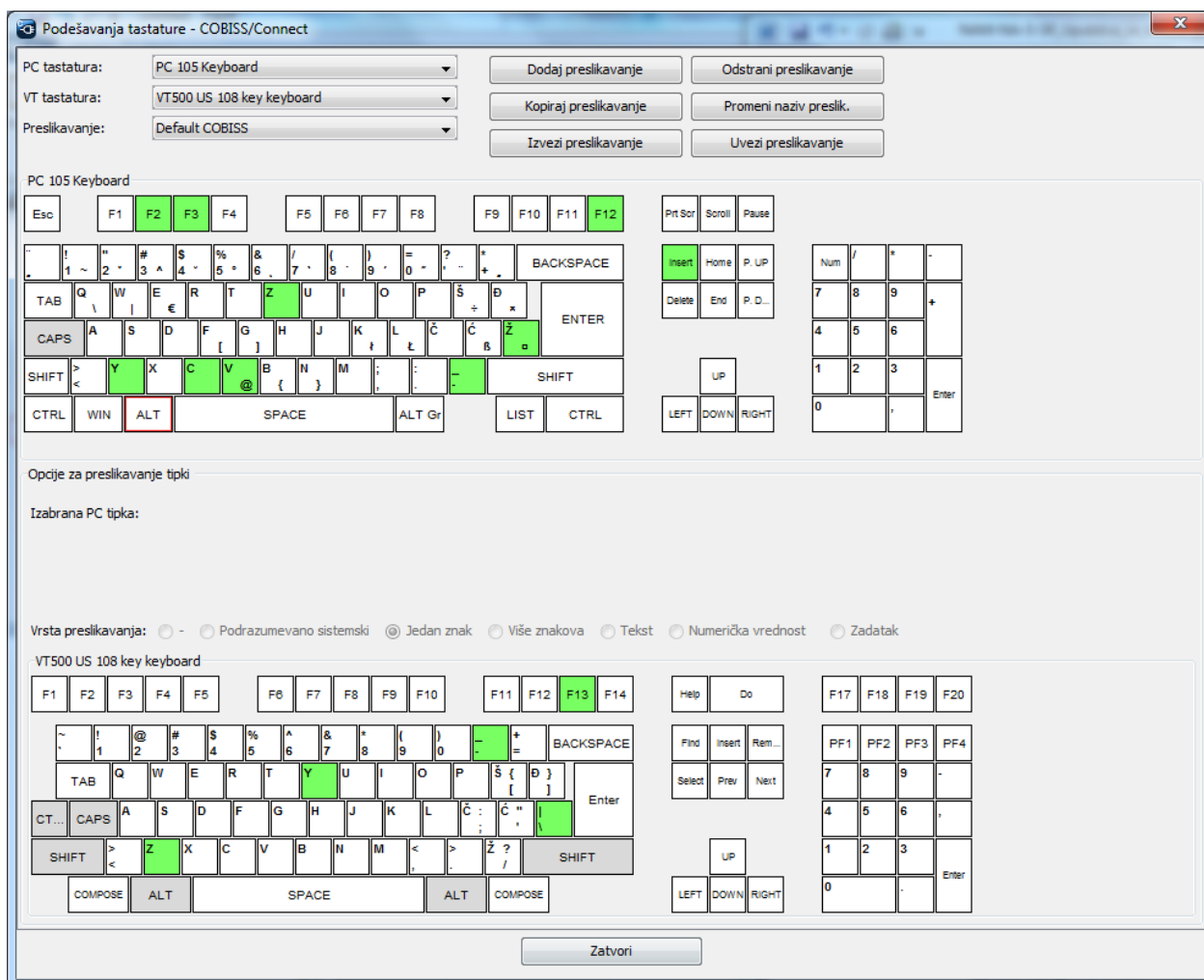
U programu *COBISS/Connect* znaci se unose preko PC tastature, iako je rad programa povezan VT tastaturom. Izborom metode **Podešavanja / Raspored tipki** otvori se prozor **Podešavanja tastature – COBISS/Connect**, gde tipke na PC tastaturi prilagodimo VT tastaturi.

Raspored tipki i izbor odgovarajućih podešavanja tastatura prilagođeni su zahtevima upotrebe u programskoj opremi *COBISS2*. Tipke su podešene "Podrazumevano sistemski", osim onih, koje su obojene zeleno. Zeleno obojene tipke su preslikane u VT tastaturu, koja je usklađena sa segmentima programske opreme *COBISS2*.

Podrazumevana podešavanja tastature (*Slika 6*):

- Kod "PC tastatura" je vrednost PC 105 Keyboard.
Vrednost se ne može promeniti.
- Kod "VT tastatura" je vrednost *VT500 US 108 key keyboard*.
Podrazumevanu vrednost možemo zameniti vrednošću *VT500 SCS 108 key keyboard*.
- Kod "Preslikavanje" je vrednost *Default COBISS*.

Raspored tipki kod preslikavanja *Default COBISS* je u potpunosti usklađen sa tastaturom za upotrebu u segmentima, što je opisano u priručniku *COBISS2/Katalogizacija* (v. pogl. 1.3 i *Dodatak C.3*). Kod "Preslikavanje" možemo, pored programski podešenog preslikavanja *Default COBISS*, izabrati i preslikavanje koje smo sami dodali.



Slika 6: Podrazumevano podešavanje tastature

Upozorenje: Prilikom menjanja rasporeda tipki preporučujemo obazrivost! Prilikom zatvaranja prozora **Podešavanja tastature – COBISS/Connect** izmenjene tipke se pohrane, a program nas ne pita da li uopšte želimo da pohranimo promene. Promenu rasporeda tipki, odnosno pripremu sopstvenih preslikavanja, preporučujemo iskusnim poznavacima različitih vrsta tastatura. Važno je da prilikom promena tipki uzmemo u obzir i podesimo sve tipke koje su vam potrebne za rad u segmentima COBISS2. U slučaju većih promena treba da pozovite administratore računarske opreme ili pozivni centar IZUM na telefon +386 (0)2 25 20 333.

Postupak promene rasporeda, odnosno preslikavanja tipke:

1. Mišem na PC tastaturi označimo odgovarajuću tipku ili kombinaciju tipke i kontrolne tipke (<SHIFT>, <CTRL>, <ALT> i <ALT Gr>).

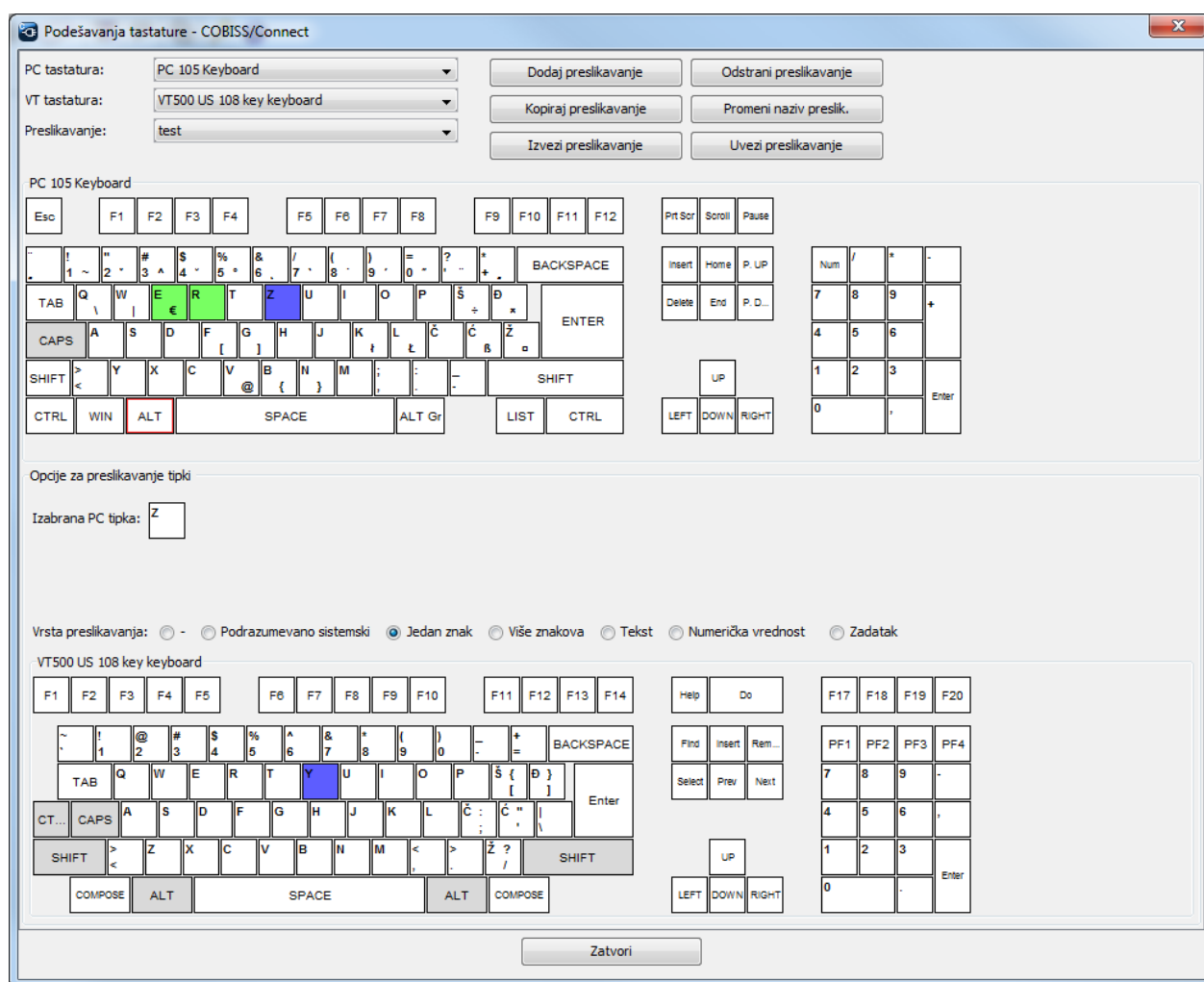
Izabrana tipka oboji se plavo i upiše se u polje kod "Izabrana PC tipka". U donjem delu prozora prikaže se VT tastatura sa plavo obojenom preslikanom tipkom. Kod "Vrsta preslikavanja" ispunimo odgovarajući okvir za potvrđivanje (Slika 7).

2. Označimo okvir za potvrđivanje kod "Vrsta preslikavanja", koji mora da se razlikuje od "Podrazumevano sistemski":

- "Jedan znak" omogućuje preslikavanje za jednu tipku.
- "Više znakova" omogućuje preslikavanje za uzastopne tipke.
- "Tekst" omogućuje preslikavanje teksta.
- "Numerička vrednost" omogućuje preslikavanje brojučane vrednosti koda.
- "Zadatak" omogućuje izvođenje procesa koji izaberemo iz padajućeg spiska.

Ako označimo okvir za potvrđivanje "-", preslikavanje se neće izvesti. Označavanjem okvira za potvrđivanje kod "Podrazumevano sistemski", sažima se podrazumevano podešavanje raspoređivanja tipki.

3. Na VT tastaturi u donjem delu prozora mišem označimo odgovarajuću tipku ili kombinaciju tipke i kontrolne tipke (<SHIFT>, <CTRL>, <ALT> i <ALT Gr>).



Slika 7: Raspored tipki na PC tastaturi i VT tastaturi

Podešavanja tastature možemo da pohranimo u posebnom direktorijumu. U tu svrhu nam je na raspolaganju šest dugmadi:

- Dugme **Dodaj preslikavanje** kliknemo da bi se otvorio prozor **Dodavanje preslikavanja – COBISS/Connect**, u koji upišemo naziv preslikavanja. Preslikavanje pohranimo tako što kliknemo na dugme **U redu**.
- Dugme **Odstrani preslikavanje** kliknemo da bismo uklonili preslikavanje koje smo izabrali u padajućem spisku kod "Preslikavanje". U okviru za dijalog potvrdimo brisanje preslikavanja sa **Da**.
- Dugme **Kopiraj preslikavanje** kliknemo da bi se otvorio prozor **Kopiranje preslikavanja – COBISS/Connect** u koji upišemo naziv preslikavanja za kopiranje. Kopiraće se preslikavanje koje smo izabrali iz padajućeg spiska kod "Preslikavanje". Kopiju preslikavanja pohranimo tako što kliknemo na dugme **U redu**. Preslikavanje se doda u padajući spisak.
- Dugme **Promeni naziv preslik.** kliknemo da bi se otvorio prozor **Uređivanje preslikavanja – COBISS/Connect** u koji upišemo novi naziv preslikavanja, koji smo izabrali iz padajućeg spiska kod "Preslikavanje". Kada kliknemo na dugme **U redu**, preslikava se pohrani pod novim nazivom.
- Dugme **Izvezi preslikavanje** kliknemo da bi se otvorio prozor u koji upišemo naziv datoteke i izaberemo direktorijum gde će se preslikavanje pohraniti. Pohranjivanje potvrdimo klikom na dugme **Izvezi**. Preslikavanje se pohrani u izabrani direktorijum sa ekstenzijom *map*.
- Dugme **Uvezi preslikavanje** kliknemo da bi se otvorio prozor u kome potražimo datoteku sa preslikavanjem, koju želimo da uvezemo. Datoteka mora da ima ekstenziju *map*. Kada potvrdimo dugmetom **Uvezi**, preslikavanje se pohrani u spisak preslikavanja koja možemo da izaberemo kod "Preslikavanje".

Upozorenje: *Naziv datoteke za uvoz preslikavanja mora da se razlikuje od naziva već postojećih preslikavanja.*

Prozor **Podešavanja tastature - COBISS/Connect** zatvorimo klikom na dugme **Zatvori** ili na ikonu . Promene podešavanja tastature se pohrane.

3.2.2.4 Podešavanje štampača

Prilikom pokretanja programa *COBISS/Connect* štampač nije podešen.

Upozorenje: *Štampač najpre treba podesiti u operativnom sistemu, tek onda možemo da ga izaberemo.*

Izborom metode **Podešavanja / Podešavanje štampača** otvara se prozor **Podešavanje štampača – COBISS/Connect**.

Možemo da uredimo podešavanja za dva štampača. Jedan štampač izaberemo za štampanje ekrana centralnog prozora, odnosno ekranske slike, a drugi štampač izaberemo za aplikacijsko štampanje iz segmenata *COBISS2*. U oba slučaja možemo da koristimo isti štampač, a možemo da podesimo dva različita štampača.

U prozoru **Podešavanje štampača – COBISS/Connect** uređujemo podatke na četiri jezička. Na prva tri jezička (**Opšte, Podešavanja strane i Ekransko štampanje**) uređujemo podešavanja

šampača za štampanje ekranskih slika, a na jezičku **Aplikacijsko štampanje** uređujemo podešavanja šampača na koji šaljemo ispise iz segmenata programske opreme *COBISS2*:

- Jezičak **Opšte**

Uređujemo opšte podatke o šampaču na koji šaljemo ekranske slike za štampanje:

- Kod "Naziv" u gornjem delu prozora izaberemo šampač iz padajućeg spiska.
- Kod "Broj kopija" u donjem delu prozora odredimo broj kopija.

- Jezičak **Podešavanja strane**

Uređujemo podatke o podešavanjima odštampane strane:

- Kod "Veličina" iz padajućeg spiska izaberemo odgovarajuću veličinu papira.
- Kod "Orijentacija" odredimo orijentaciju papira tako što označimo okvir za potvrđivanje kod "Uspravno" ili "Položeno".
- Kod "Ivice" odredimo levu i desnu ivicu papira, kao i vrh i dno papira.

- Jezičak **Ekransko štampanje**

- Za štampanje ekranske slike označimo okvir za potvrđivanje kod "Odštamvaj samo tekst", ukoliko želimo da se ispise samo tekst bez pozadine ekranske slike.
- Kod "Veličina" izaberemo veličinu ispisa u procentima.

- Jezičak **Aplikacijsko štampanje**

Uređujemo podatke o šampaču na kome ćemo šampati iz segmenata *COBISS2*:


- Kod "Šampač" izaberemo šampač iz padajućeg spiska.

Programska oprema *COBISS2* mora da podržava izabrani šampač. Skup preporučene opreme, koju podržava programska oprema *COBISS*, možemo naći na pristupnoj strani vašeg sistema *COBISS.Net*, pod linkom "Preporučena oprema – uvod".

Upozorenje: *Ukoliko smo u prozoru za dodavanje, odnosno uređivanje podataka o povezivanju na jezičku **Šampač** odredili šampač na koji ćemo slati ispise iz segmenata *COBISS2* u okviru izabrane sesije, štampanje će se izvesti na tom šampaču (v. pogl. 3.2.1.1).*

- Ukoliko podatke ne želimo da odštamamo, već da ih pohranimo i upotrebimo kasnije, označimo okvir za potvrđivanje kod "Odštamvaj u datoteku". U polje kod "Datoteka" upišemo naziv datoteke u koju bi se podaci pohranili. Datoteka se podrazumevano pohrani na radnoj površini računara.

Upozorenje: *Ukoliko želimo da odštamamo podatke, moramo da izbrišemo oznaku u okviru za potvrđivanje kod "Odštamvaj u datoteku".*

Podatke pohranimo, tako što kliknemo na dugme **Pohrani**. Ako podatke ne želimo da pohranimo, kliknemo na dugme **Otkazi** ili na ikonu .

3.2.3 Pribor

U meniju **Pribor** opisane su metode koje olakšavaju rad u programskoj opremi *COBISS2*:

- Virtualna tastatura
- Dijakritički znaci
- Iz Worda u COBISS

3.2.3.1 Virtualna tastatura

Izborom metode **Pribor / Virtualna tastatura** otvara se prozor **Virtualna tastatura – COBISS/Connect**. Znake prenosimo u programsku opremu *COBISS2* izborom odgovarajućih tipki na virtualnoj tastaturi, pošto smo ih označili pomoću miša.

Upozorenje: *Predložak tastature odgovara podešavanju tastature koje se izvodi metodom **Raspored tipki** u meniju **Podešavanja**.*

Prozor **Virtualna tastatura – COBISS/Connect** zatvorimo tako što kliknemo na ikonu .


3.2.3.2 Dijakritički znaci

Izborom metode **Pribor / Dijakritički znaci** otvara se prozor **Dijakritički znaci – COBISS/Connect** koji omogućuje da u programsku opremu *COBISS2* prenesemo slovo sa dijakritičkim znakom i druge posebne znake.

Tabela dijakritičkih znakova usklađena je sa tabelom dijakritičkih znakova koje podržava programska oprema *COBISS2* i *COBISS3*, što je opisano u priručniku *COBISS3/Katalogizacija* (v. Dodatak C) i u priručniku Osnovna uputstva COBISS3 (v. pogl. 6.1).

Slovo sa dijakritičkim znakom i druge posebne znake možemo da upišemo na više načina:

- u tabeli izaberemo znak i dvaput ga kliknemo
- u tabeli izaberemo znak i kliknemo na dugme **Ubaci**,
- u tabeli izaberemo znak i potvrdimo tipkom <Enter> na tastaturi,
- upišemo kombinaciju tipki koja se nakon izbora znaka prikaže kod "Tipke na tastaturi" ispod tabele dijakritičkih znaka.

Prozor **Dijakritički znaci – COBISS/Connect** zatvorimo klikom na dugme **Zatvori** ili na ikonu .

3.2.3.3 Iz Worda u COBISS

Metodu **Pribor / Iz Worda u COBISS** koristimo za prenos teksta koji sadrži znake *č, ć, đ, š, ž, Č, Ć, Đ, Š, Ž, [, {,], }, ;, :, ', ", / i ?*, iz editora teksta Word u programsku opremu *COBISS2*. Tekst, koji želimo da prenesemo, označimo u Wordu, kopiramo i potom upotrebimo u programskoj opremi *COBISS2*.

Upozorenje: *Na taj način možemo da pretvorimo samo gore navedene znake.*


3.2.4 Multimedijaska građa

U meniju **Multimedijaska građa**, pored metode koja omogućuje upotrebu multimedijaskih sadržaja, možete da podesite podatke o serveru za prenos multimedijaska građe i da imate uvid u podatke o serverskim sertifikatima.

Potpoglavlja:

- Serveri
- Prenos multimedijaska građe
- Serverski sertifikati **Error! Reference source not found.**

3.2.4.1 Serveri

Kada izaberemo metodu **Multimedijaska građa / Serveri**, otvori se prozor **Podaci o serveru – COBISS/Connect**, gde se nalaze podaci o serveru za prenos multimedijaska građe. Prozor zatvorimo klikom na dugme **Zatvori** ili na ikonu .

3.2.4.2 Prenos multimedijaska građe

Kada izaberemo metodu **Multimedijaska građa / Prenos multimedijaska građe**, otvara se prozor **Informacija o prijavi – COBISS/Connect**. Upišemo korisničko ime i šifru koje upotrebljavamo za prijavu u bazu podataka *COBISS2* koju predstavlja trenutno aktivna veza.

Upozorenje: *Multimedijasku građu mogu da prenesu korisnici kojima je dodeljena privilegija NEWMON za rad u segmentu COBISS2/Katalogizacija.*

Nakon prijave otvara se prozor **Obrada multimedijaska građe – COBISS/Connect**.

1. Ukoliko zapis još uvek ne sadrži datoteku sa multimedijaskom građom, možemo da je dodamo, tako što upišemo identifikacijski broj zapisa kod "COBISS ID" i kliknemo na dugme **Dodaj** ili potvrdimo pretraživanje tipkom <Enter> na tastaturi.

Upozorenje: *Slika multimedijaska građe, koju želimo da dodamo, mora da bude u .jpg formatu i mora da ima rezoluciju od 72 dpi. Veličina datoteke ne sme da prevazilazi 2MB.*

Otvora se prozor **Otvori**, gde se datoteka nakon potvrde upiše u polje kod "Naziv datoteke". Klikom na dugme **Otvori** datoteka se prenosi u prozor **Obrada multimedijaska građe – COBISS/Connect**, gde može da se pogleda u prethodnom pregledu u levom delu prozora. Ukoliko želimo da zamenimo izabranu datoteku, kliknemo na dugme **Zameni datoteku**.

U desnom delu prozora atributi se automatski upišu kod "Vrsta dodatka", "Datum unosa", "Autor", "Vrsta datoteke" i "Veličina datoteke". Kod "Vrsta dodatka" se podrazumevano ponudi *Nepoznato*, što možemo da zamenimo izborom iz padajućeg spiska. Ukoliko ne želimo da prenesemo datoteku, kliknemo na dugme **Otkazi**. Tek kada upišemo podatke "Opis" i "Engleski opis" možemo da pohranimo datoteku (dugme **Pohrani**).

Ako ponovo kliknemo na dugme **Dodaj**, zapisu možemo da dodamo novu datoteku multimedijске građe.

Prozor **Obrada multimedijске građe – COBISS/Connect** ne zatvaramo ako želimo da nastavimo sa prenosom multimedijске građe za drugi zapis. Upišemo identifikacioni broj zapisa i ponovimo postupak dodavanja datoteke.

2. Ukoliko izabrani zapis već sadrži datoteke sa multimedijском građom, možemo da ih pregledamo klikom na dugme **Potraži**.

Kod "Red. br." prikazuje se padajući spisak sa numerisanim datotekama multimedijске građe, raspoređenim u rastućem redosledu. Izaberemo odgovarajuću datoteku.


Prozor **Obrada multimedijске građe – COBISS/Connect** zatvorimo tako što kliknemo na dugme **Zatvori** ili ikonu .

Upozorenje:

Slika multimedijске građe koju smo dodali zapisu videće se u COBISS/OPAC-u sa zakašnjenjem od nekoliko minuta.

Prilikom dodavanja multimedijске građe preporučujemo obazrivost! Naime, dodatu datoteku ne možete da promenite niti da izbrišete. U tom slučaju morate da pozovete pozivni centar IZUM na telefonski broj +386 (0)2 25 20 333.

3.2.4.3 Serverski sertifikati

Kada izaberemo metodu **Multimedijска града / Serverski sertifikati**, otvori se prozor **Serverski sertifikati – COBISS/Connect**, gde se nalaze podaci o serverskim sertifikatima. Prozor zatvorimo klikom na dugme **Zatvori** ili na ikonu .


3.2.5 Pomoć












Meni **Pomoć** uključuje metode koje omogućavaju pristup uputstvima za instalaciju i korišćenje programa *COBISS/Connect*, određivanje nove COBISS šifre preko portala *Obrazovanje* i pristup do prozora sa informacijama o programu *COBISS/Connect*.

3.3 Red sa alatima

Ikone u redu sa alatima omogućuju brzi pristup do često upotrebljivanih metoda i do veza. U *COBISS/Connect* možemo da menjamo sadržaj reda sa alatima.

U redu sa alatima podrazumevano se nalaze sledeće ikone:

-  Ikona **Veze** omogućuje pristup do spiska veza i ima istu vrednost kao metoda menija **Povezivanje / Veze**.


-  Ikona **Kopiraj** omogućuje kopiranje označenog teksta.
-  Ikona **Nalepi** omogućuje da tekst koji je bio označen za kopiranje zalepimo na željeno mesto.
-  Ikona **Pretražuj** omogućuje pretraživanje znakova ili niza znakova koje upišemo u prozor **Pretraživanje – COBISS/Connect** kod "Pretražuj" i izvedemo pretraživanje tipkom <Enter> na tastaturi. Ukoliko želimo da nađemo celi niz znakova koji je upisan kod "Pretražuj", označimo okvir za potvrđivanje kod "Pretražuj samo celu reč". Ukoliko želimo da uzmemo u obzir velika i mala štampana slova, označimo okvir za potvrđivanje kod "Razlikuj velika i mala slova". Pretraživanje unutar ekrana ograničavamo okvirom za potvrđivanje kod "Pretražuj samo po ekranu"; pretraživanje se inače izvodi i na prethodno ispisanim ekranima. Smer pretraživanja odredimo sa "Gore" ili "Dole". Dugmetom **Potraži sledeće** pomeramo se kroz nađene pogotke. Prozor zatvorimo klikom na dugme **Zatvori** ili na ikonu .
-  Ikona **Odšampaj** omogućuje štampanje ekrana centralnog prozora programske opreme *COBISS2* koji je trenutno u upotrebi. Podatke o štampaču uređujemo izborom metode **Podešavanje štampača** u meniju **Podešavanja** (v. pogl. 3.2.2.4).
-  Ikona **Virtualna tastatura** omogućuje da u programsku opremu *COBISS2* prenosimo znake izborom određene tipke na virtualnoj tastaturi. Ima istu vrednost kao i metoda **Pribor / Virtualna tastatura**.
-  Ikona **Dijakritički znaci** omogućuje da u programsku opremu *COBISS2* prenesemo slovo koje sadrži dijakritički znak i druge posebne znake. Ima istu vrednost kao i metoda **Pribor / Dijakritički znaci**.
-  Ikona **Iz Worda u COBISS** omogućuje prenos teksta koji sadrži znake č, ć, đ, š, ž, Č, Ć, Đ, Š, Ž, [, {,], }, ;, :, ', ", / i ?, iz editora teksta Word u programsku opremu *COBISS2*. Ima istu vrednost kao i metoda **Pribor / Iz Worda u COBISS**.
-  Ikona **Prenos multimedijске građe** omogućuje upotrebu multimedijalnih sadržaja i ima istu vrednost kao i metoda **Multimedijска грађа / Prenos multimedijске građe**.
-  Ikona **Uređivanje COBISS šifri** omogućuje vam pristup do portala *Obrazovanje* gde korisnici koji su otvorili korisnički nalog mogu sami da podese šifru za rad sa programskom opremom COBISS.
-  Ikona **Uputstva COBISS/Connect** omogućava pristup uputstvima za instalaciju i korišćenje programa *COBISS/Connect*.

Red sa alatima možemo da prilagodimo izborom metode **Red sa alatima** u meniju **Podešavanja** (v. pogl. 3.2.2.2).

Aktivne su samo one ikone koje možemo da izaberemo i koje upotrebljavamo za izvođenje metoda. Ostale su obojene sivo i postaju aktivne kada uspostavimo vezu.

3.4 Jezičak veze

COBISS/Connect omogućuje da istovremeno uspostavimo više veza sa programskom opremom *COBISS2*.



Veze, koje smo dodali i čije smo podatke uredili, nalaze se u prozoru **Spisak veza – COBISS/Connect**, koji se otvori kada izaberemo metodu **Povezivanje / Veze** ili ikonu  u redu sa alatima. Vezu uspostavimo klikom na dugme **Poveži** ili klikom na vezu ukoliko smo je dodali u red sa alatima.

Kada uspostavimo vezu, kreira se jezičak veze. Za svaku vezu napravi se novi jezičak sa nazivom veze. Ukoliko kliknemo na jezičak veze, prikaže se sadržaj izabrane veze.

Ukoliko na jezičku veze pritisnemo **desni** taster miša, otvori se priručni meni. Upotrebom metoda iz tog menija možemo da promenimo vrednosti podrazumevanih vrednosti (v. pogl. 2.3.1, 3.2.1.1 i 3.2.2.4), *ali promene se pohrane samo za vreme trenutno aktivne sesije*.

- Metoda **Promena naziva sesije**
Omogućuje privremenu promenu naziva veze trenutno aktivne sesije. Izborom metode otvori se prozor **Preimenuj sesiju – COBISS/Connect** u koji unesemo novi naziv sesije. Klikom na dugme **U redu** promena se odmah vidi na jezičku veze, ali se novi naziv ne pohrani kod "Naziv veze" (v. pogl. 2.3.1).
- Metoda **Promena podešavanja za prikaz**
Izborom metode otvara se prozor **Promeni prikaz – COBISS/Connect** koji u trenutno aktivnoj sesiji omogućava privremenu promenu boje pozadine ekranskog prozora i boje teksta ispisanog u tom prozoru. Klikom na dugme **Pohrani** promena se vidi odmah u prozoru veze, ali se ne pohrani u podešavanjima koja smo odredili za podrazumevana za tu vezu (v. pogl. 3.2.1.1).
- Metoda **Promena podešavanja ekrana**
Izborom metode otvori se prozor **Promeni podešavanja ekrana – COBISS/Connect**, koja u trenutno aktivnoj sesiji omogućuje privremene promene prikaza na ekranu i broja redova istorije. Klikom na dugme **Pohrani** promena se vidi odmah u prozoru aktivne veze, ali se ne pohrani u podešavanjima koja smo odredili za podrazumevana za tu vezu (v. pogl. 3.2.1.1).
- Metoda **Podešavanje štampača**
Izborom ove metode otvara se prozor **Podesi štampač – COBISS/Connect** u kojem izaberemo štampač na koji ćemo slati ispise iz segmenata *COBISS2* samo za trenutno aktivnu sesiju. Izabrani štampač se ne pohrani niti kao podrazumevano podešeni štampač za aplikacijsko štampanje (v. pogl. 3.2.2.4) niti kao podrazumevano podešeni štampač koji smo odredili za tu vezu (v. pogl. 3.2.1.1).

Kada želimo da prekinemo sesiju, zatvorimo jezičak izabrane veze.

1. Na jezičku veze kliknemo na ikonu .
- Otvori se prozor sa pitanjem: "Da li zaista želite da prekinete vezu?".
2. Kliknemo na dugme **Da** ili na ikonu  u naslovnom redu.

3.5 Statusni red

U donjem delu prozora *COBISS/Connect* nalazi se statusni red. U tom redu su vreme, datum i oznake kontrolnih tipki. Sivo obojene kontrolne tipke nisu aktivne.